

NŐK ÉS GYEREKEK
A FÖLD ARNYÉKOS
OLDALÁN

AKIKNEK A TALPUK

Ársor

A gyakran eszembe jut a régi áról, aki tudni akarta, mennyire lányai. Az ősz király rettenetesen dott legkisebb csemetéjére, aki hogy ő a sónál is jobban kedveli ény papa nem értette azt a magától p ezért általában tudomásul sem hogy az az olcsó kis fehér dolog y minden konyhában kilószám sztó lenne az élet. Ami addig nem nek, amíg természetes, hogy van. y pohár tiszta vízzel példálózna a ny. Mi, akik a világ szerencsésebb tünk, még nem értjük, milyen m folyik a csapból ivóvíz, arról meg fogalmunk sincs, milyen, amikor a i kút is egy napi járőföldre van, de fertőző a vize.

A földön az emberi rasszhoz tartozó részét – és mi is ilyen kiváltságos an élünk – az tartja izgalomban, vagy öt éven belül lesz kapható en a háromdimenziós tévékészülék. et hunyunk, hogy nap mint nap k meg vízhiány miatt, vagy mert niük. Pedig Ázsia, Afrika, Közél-et ugyanazon a Földön található, est, még ha ezt nehéz is elhinni k szerint egy jobb módú nyugat-ági települést átjárhatatlan álaszt el a munkanélküliséggel nsági falvaktól.

günk segíteni a nálunk rosszabb evőkön? Dehogy! Lehetőség, sőt a már a nagy tanítóknak, *Buddhától át Jézusig*, nem hisszük el, van, legalább a híradóban ne k. Ott ugyanis naponta többször y azokra a helyekre, ahol ború, járvány pusztít, pár óra alatt áb. Akkor is, ha az operátor a kban lakik.

etkező oldalakon olvasóink az ostor sokszor a atottabbakon csattan. n és a nőkn. Legalábbis amíg a. Amíg hagyjuk.

Vig György

Vannak olyan tájai a világnak, ahol egy fabatkát sem ér az élet, ahonnan, aki teheti, menekül, amerre egérút nyílik. A földönfutók közül sokan nálunk találnak befogadó állomásra. Hosszú vesszőfutásuk után itt hallanak először üvöltés helyett emberi hangot. És akkor a legtöbbjük – megkínzott nő, férfi, gyerek – összeomlik, és csak keserves munkával tudja a személyiségét ismét fölépíteni. A bicskei menekült-tábor ezen az úton az utolsó, remélhetőleg felszabadító állomás.

Volt jugoszláviai hullám, aztán koszovói, most a legtöbb földönfutó Afganisztánból, Szomáliából, Irakból és Iránból érkezik. Testükön, lelkükben kínzásnyomok, némelyik árva, szeretteit a személtárra kínozták vagy gyilkolták meg, vagyonuk, házuk egy olyan hazában van, ahol belátható időn belül nem lesz béke, amely felejténiel, de feledhetetlen.

Az egyik földi pokol Szomália. Olasz gyarmat volt, és legalább tíz éve nincs béke a földjén. 2007 eleje óta 19 ezer polgári személy halt meg a harcokban, és 1,5 millió ember kényszerült otthona elhagyására. A lakosság közé szabadcsapatok törnek be, a vallási, politikai ellenfeleket megkínózzák, megölik, nőket, gyerekeket rabolnak – a gyerekeket öngyilkos merénylőknek képezik ki, a nőket szexuális rabszolgaként tartják. A szabadulás egyetlen útja az embercsempészet: a család vagy a tágabb rokonság összedobja a pénzt, hogy egyvalaki megmeneküljön. Odahaza csak a vakhit marad, hogy sikerült.

A LEGKISEBB EMLÉKEZÉS IS FÖLTÉPI A SEBEKET

Innen, a sehol-lét porából kell fölállni és elkezdni egy új életet. Magyarországon a Cordelia Alapítvány – tolmácsokkal együtt – tizenkilenc fős csapata segít nekik ebben, *Hárdi Lilla* pszicháter vezetőjével.

A mobil csapat a három menekülttábor – Békéscsaba, Debrecen, Bicske – és a budapesti iroda között ingázik, és tart terápiai foglalkozásokat.

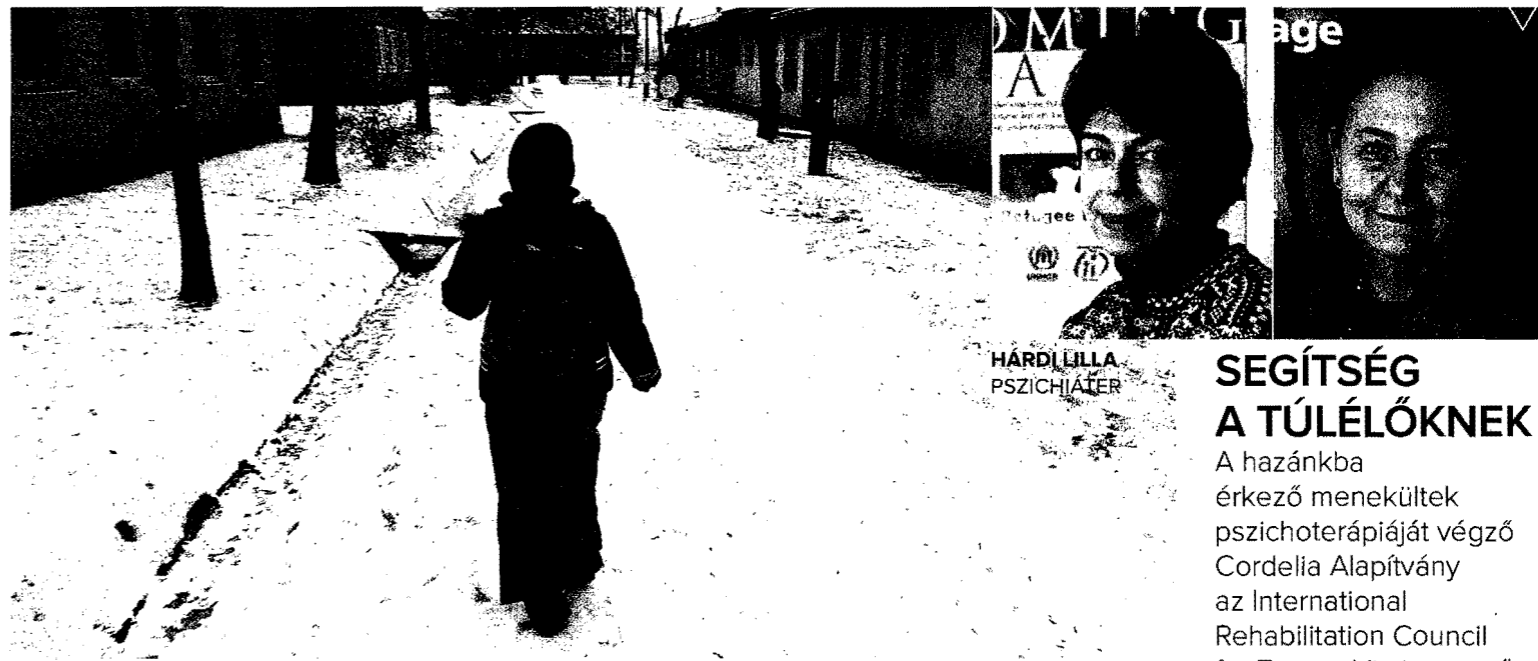
– Olyan felnőttekkel és gyerekekkel foglalkozunk, akik valamilyen kínzás, embertelen bánásmód áldozatai voltak a hazájukban: például kényszermunkatáborba kerültek, illetve útközben szenvedtek el bántalmazást. Az első állomás Békéscsaba, ott dől el, hogy beengedik-e őket a menekültügyi eljárásba. Körülbelül két hét a vizsgálat, ezalatt pszichiátriai előszűrően is átesnek. Szinte valamennyien úgynevezett poszttraumás stressz-zavarban (PTSD) szenvednek: rémálmaik vannak, szorongás, düh, ingerlékenység, depresszív hangulat gyötri őket. A jogi eljárás alatt elkezdjük a kezeléseket is, speciális, a kultúrájukhoz adaptált terápiai módszerekkel.

A tünetekből legalább kettőt magunk is tapasztalhatunk, amikor a pszichológiai csapat noszogatására megjelenik körülünkben négy szomáliai fiatal nő, színes kendőben, gondosan festett, szomorú szemekkel. Kettő közülük kiskorú, egyikük bársonyos bőrű, földöntúli szépség. Két nővérét és édesanyját a személtárra erőszakolták és gyilkolták meg. Az apja és két másik nővére ott maradt, a legkisebb lány kimenekítésére volt pénz. Egykedvűen, szűkszavúan válaszolgat, olykor *Hárdi Lillára* néztek, hogy valamit szabad-e tovább firtatnom, mindannyiszor nemet int. A lányka a tömör bemutatkozás után rosszulre hivatkozik, és kimegy a szobából. Ugyanígy tesz a másik három is. A legfelszínesebb emlékezés is láthatóan a fájdalom áradatát szabadítja fel bennük.

– Eleinte mi sem nagyon kérdezzük – magyarázza *Hárdi Lilla* –, csak kikészítünk pár csomag papír

ÉGETT ALATT A TALAJ...

KALMÁR ÉVA
BÁBMŰVÉS

FOTÓ: SZEBENI-SZABÓ ROBERT

zsebkendőt, és hagyjuk, hogy meséljen magáról, hogy miért jött el, és hogyan jutott ide. Ahhoz, hogy segíteni tudjunk, először föl kell tépni és ki kell takarítani a lelki sebet. Felszínre kerülnek az emlékek: hogy puskatussal verték, izzó vasbotokkal égették, árammal csikartak ki vallomást belőle. Sokszor súlyosan sérült a nemi azonosságtudatuk: a férfiaknak, mert megerőszakolták őket, a nőknek, mert elhitették velük, hogy a kínzások után többé nem tudnak szülni. Döbbenetes azt látnunk, hogy a nők megerőszakolása olyan rutin-megaláztatás, amelyet szinte már ők maguk is „természetesnek” vélnék. A PTSD-betegség gyógyulási idejének hossza nem attól függ, kit mekkora trauma ért, hanem – többek között – az egyéni küzdőképességtől. Gyakori, hogy eleinte nem jutunk messzire a beszéddel, *Kalmár Éva* bábművész munkatársam kiváló nonverbális terápiás módszere ezt a „beszéd előtti” feltárást segíti.

Nehéz összefoglalni, mi is történik egy ilyen „kommunikatív mozgásterápián”, vagy „animációs terápián”, amelynek *Kalmár Éva* nagy mestere. A motiváltság, kilátástalanság mindent elborító tengerében egyszer csak elindul egy érintés, megszületik egy kapcsolatfelvevő gesztus, elfogadást nyer egy támogatás, ölelés, egy igazi arab kávé illatából fölszáll egy emlék, amely megindítja a könnypatakat. Nehéz elmagyarázni, hogyan is működik „terápiásan” az a jóleső érzés, amikor egy – az animációs terápiában alkalmazott – gipsz rámelegszik a megcsonkított kézre, vagy egy repesz szabdalta arcot fehér festék fed be jótékonyan. Ez már *Kalmár Éva* titkos tudománya. A cél meghatározása sem egyszerű, hiszen minden, ami volt, ami ott maradt, a személyiség integráns része, alkotóeleme, ugyanakkor fájdalomkeltő, mérgező emlékhalmaz. Méregtelenítve megőrizni – valami ilyesmi volna az arany középut.

VALAMI BORZALOM TÖRTÉNT A SZÁJA KÖRÜL

– Fontos például az összetartozás megteremtése – hangsúlyozza *Kalmár Éva*. – A menekülés és a félelem nagyon elmagányosít. Sokat segítenek ebben például a ritmuseszközök. Még a szíved ritmusa is eláll, ha lapulsz, és közben meghallod a katonák lépteit, vagy mondjuk egy elaknásított terepen lépdelsz. Ilyenkor óriási előrelépés, ha újra képes vagy a saját ritmusodat meghallani, és átvenni a másikat. Ezekkel az egyszerű technikákkal nagyon sokat el lehet érni, de a végén muszáj megszólalni. Ez néha sok időt vesz igénybe. Emlékszem egy koszovói asszonyra, két gyerekéből a kicsi még csecsemő volt, és olyan szorosan tapadt a szája a cumira, hogy egy merő seb volt a kicsi ajka. Próbálkoztam kisebb cumival, egyéb helyettesítőkkel, hiába. Egyszer az asszony elmesélte, hogy a falujában a megszálló katonák sorba állították a kisgyerekes anyákat, vért töltöttek a cumisüvegekbe, és azt meg kellett itatniuk a csecsemőkkel. Nem tudni, összefügg-e ez a cumival, de a kicsinek valami borzalom történt a szája körül. Nehéz titkok tudói leszünk, miközben ezekkel a sokat szenvedett emberekkel foglalkozunk. Bizony, amikor ránézek az unokáimra, akik olyan korúak, mint ezek a „kísérő nélküli” gyerekek, akik tűzön-vízen át önerőből ide jutottak, akkor elgondolni is nehezen tudom az érzéseiket, és leborulok az emberi nagyságuk előtt, hogy mi mindent kibírtak, és tudom, hogy nagyon sokat kell azon dolgoznunk, hogy tudjunk nekik valamit adni a nagy bajukban. És ők még csak nem is a legnyomorultabbak, mert azok még ott vannak, a pokolban, hanem – mint a népmesében – megannyi kicsi királyfi és királylány, aki elég erős, elég okos és szerencsés volt, hogy megmenekülhetett.

Mihalicz Csilla

SEGÍTSÉG A TÚLÉLŐKNEK

A hazánkba érkező menekültek pszichoterápiáját végző *Cordelia Alapítvány* az International Rehabilitation Council for Torture Victims nevű hálózat tagja. A *Cordelia* alapítóját, *Hárdi Lillát* Dániában képezték ki a megkínzott emberek pszichoszociális rehabilitációjára. A Norvég Civil Alap támogatásából 2009 végéig heti három alkalommal, nyolc hétig tartó komplex integrációs programon vehettek részt a menekültek – etnikailag és nemileg homogén csoportokban nyolc-nyolc ember. A programnak – a pszichoterápiás foglalkozásokon túl – része volt az intenzív nyelvtanulás és a küzdőképesség fejlesztésére irányuló tréning. Idén támogatás nélkül próbálkoznak a terápiás munka folytatásával.